

**У оквиру активности обележавања 125. годишњице рођења Николе Добровића,
Архитектонски факултет у Београду расписује**

**ЈАВНИ, АНКЕТНИ, СТУДЕНТСКИ КОНКУРС ЗА ИДЕЈНО АРХИТЕКТОНСКО-УРБАНИСТИЧКО
РЕШЕЊЕ РЕКОНСТРУКЦИЈЕ ЗГРАДА ГЕНЕРАЛШТАБА (ДСНО) У НЕМАЊИНОЈ УЛИЦИ У
БЕОГРАДУ**

1. ПОВОД И ЦИЉ ИЗРАДЕ КОНКУРСА

Низом догађаја и активности у организацији Архитектонског факултета и Српске академије наука и уметности, ове године ће се обележити 125. година од рођења архитекте Николе Добровића, професора Архитектонског факултета – Универзитета у Београду, редовног члана Српске академије наука и уметност и једне од најзначајнијих фигура српске и југословенске архитектуре.

Архитекта Никола Добровић, као један од зачетника модернизма на овим просторима, оставио је дубок траг на архитектонско стваралаштво у нашој средини, приближивши нас токовима који су тих година били актуелни на светској архитектонској сцени. Његов изузетно богат архитектонски опус који се перманентно и детаљно проучава, указује на веома сложену и дисперзну праксу која је у извесним аспектима још увек несагледива. Пројектовао је вођен модернистичким начелима, која се могу доследно пратити кроз изведене објекте, конкурсне пројекте, урбанистичке поставке, теоријске трактате, универзитетску наставу. Рођен је 12. фебруара 1897. године у граду Печују, у данашњој Мађарској, а умро је 11. јануара 1967. године у Београду. У родном граду је завршио основно и средње образовање, а са осамнаест година, уписује студије архитектуре на Универзитету краља Франца Јозефа у Будимпешти. Након што је студије у Будимпешти прекинуо због ратних дешавања током Првог светског рата, 1919. године у Прагу се уписује на Одељење за архитектуру Техничке високе школе, где дипломира 1923. године. У досадашњим истраживањима, периодизација даљег Добровићевог рада је подељена по градовима и периодима у којима је стварао, и то на прашко (1923-1934), дубровачко (1934-1943) и београдско раздобље (1945-1967).

Прашки период започиње одмах након завршених студија, а обухвата рад у неколико архитектонских бироа, где се интензивно бави пројектовањем. Тај период карактерише неколико изведених пројеката у Прагу и низ конкурса у Југославији, на којима је учествовао и освајао награде. Дубровачки период започиње 1933. године када се настанио у Лападу крај Дубровника где се до почетка Другог светског рата, бавио претежно пројектовањем хотела и луксузних вила за грађанске породице тог доба. У овом периоду се активно бавио и питањима заштите градитељског наслеђа, кроз неколико пројеката реконструкције. Најзначајнији пројекти изведени у том периоду су хотел „Гранд“ на острву Лопуд из 1936. године, Дом феријалног савеза на Лападу из 1940. године, затим виле „Русалка“, „Напрстек“, „Весна“, „Адонис“ и многе друге. Принципи савремене архитектуре које почиње да развија у Прагу, у Дубровнику добијају архитектонску целовитост, дајући посебност овом граду кроз наставак историјског континуитета на најбољи начин.

Након Другог светског рата Никола Добровић се сели у Београд, где почиње његов београдски период, који траје све до његове смрти, а карактерише Добровићево ангажовање на изградњи „великог Београда“ и рад у више урбанистичких институција, затим и на факултету као редовни професор, али и незаобилазно учествовање на бројним конкурсима. Победа на конкурсима из 1953. године, за зграду Државног секретаријата за послове народне одбране – ДСЗПНО,

скраћено ДСНО, а данас познате под називом Генералштаб, донела му је и извођење овог пројекта, јединог изведеног у Београду. Овај комплекс се сматра његовим најзначајнијим пројектантским делом, али и једним од најбољих објеката изведених у XX веку на овим просторима.

О згради Генералштаба из Улова за заштиту споменика културе:

„Споменик културе саграђен је 1956-1965. године, према пројекту једног од највећих представника југословенског модерног покрета у архитектури Николе Добровића. Чини га комплекс зграда Генералштаба Војске Србије и Црне Горе и Министарства одбране.

Комплекс карактеришу два монументална, степенасто завршена тракта који се каскадно спуштају ка Немањиној улици, креирајући на тај начин урбани симбол градске капије. Трактови су постављени паралелно са Улицом кнеза Милоша и повучени су са регулационе линије, тако да им се прилази кроз два доминантна портака. Осим експресивних каскадних форми, фасаде одликује примена контрастних материјала – робусног, буњастог камена из Косјерића, мрко-црвене боје, на који су налегле беле, углађене мермерне плоче са острва Брача. Убедљив визуелни мотив представљају прозорске траке на фасадама, обликоване у духу позног модернизма. Мотив куле, постављене као визуелни акценат на завршетку једног тракта (Б), такође доминира целокупном силуетом комплекса.

Споменик културе је једино и најкомплексније остварење уваженог модернисте Николе Добровића који заузима посебно место у српској и широј југословенској архитектури. Како својим експресивним формама, тако и урбанистичком диспозицијом и снагом целокупног ансамбла, постављеног на раскршћу најпрометнијих градских саобраћајница, овај архитектонски комплекс постао је једна од најмаркантнијих урбаних слика Београда.“

С тим у вези, повод за расписивање овог конкурса се ослања на садашње стање зграде Генералштаба (изворно зграде ДСНО) након што је бомбардована у два наврата од стране снага НАТО пакта 1999. године и након рушења сегмената објекта из безбедносних разлога, а све имајући у виду иницијативу за реконструкцију комплекса, након његовог проглашења за заштићено културно добро 2005. године.

Предмет конкурса је израда анкетног програмско просторног решења реконструкције Генералштаба у Немањиној улици у Београду.

Обухват конкурса конципиран је **са фокусом на зграду А** чија је реконструкција главна тема конкурса док се подразумева сагледавање и приказ целине комплекса Генералштаба као просторно-архитектонске целине.

Циљ конкурса је афирмација вредности архитектуре објекта Генералштаба и скретање пажње шире јавности на значај очувања овог културног добра, док сама иницијатива произилази из жеље расписивача да се ангажовањем студената прикупе што креативнији и иновативнији приступи у промишљању овог, захтевног, специфичног, и за нашу архитектонску културу јединственог архитектонско-урбанистичког проблема.

Циљ је такође и да се студенти кроз ову ван-наставну активност усмере ка методама самосталног истраживања сложених архитектонских тема: приступа реконструкцији културне баштине, симболичким вредностима архитектонског дела, значају колективног памћења и сл.,

као и да на основу својих истраживања конципирају аргументоване и утемељене концепте програмско - просторних интервенција.

Иновативност и слобода својствени студентском-академском промишљању задате теме имају потенцијал да изнедре нове импулсе за аргументовани стручни дијалог и отворе плодне дискусије о реалном усмерењу и прихватљивим приступима теми реконструкције концепта Генералштаба.

Конкурс који се спроводи је по врсти: **отворен**, према категорији учесника: **студентски**, према задатку: **идејни и анкетни**, по облику: **двостепени** и према начину предаје: **јавни**.

Први степен конкурса: анкетно програмско-просторно решење реконструкције зграде Генералштаба, мора бити достављено на начин и у форми који је детаљније објашњен у делу 3. Правила конкурса. Жири ће изабрати до десет предлога из првог степена конкурса и позвати њихове тимове у други степен конкурса.

Други степен конкурса се односи на разраду изабраних концепата реконструкције из првог степена конкурса до нивоа идејног решења.

2. КОНКУРСНИ ЗАДАТАК

Програм

Од учесника овог анкетног конкурса се очекује да понуде програмски и архитектонски концепт интервенције, који ће бити у складу са конкурсним задатком, посебним типолошким и програмским захтевима, потенцијалима локације и посебно значајем наслеђене структуре – културног добра.

У том смислу, први задатак у поставци концепта реконструкције објекта Генералштаба представља програмско опредељење - аргументовани предлог и одабир будуће намене објекта, програмирање капацитета и специфичног профилисања пренамене.

Будући да је за одлуке о будућим плановима за адаптацију простора објекта Генералштаба надлежна републичка Дирекција за имовину, а да су Министарство одбране и Војска Србије актуелни корисници простора, постоји реална могућност пренамене комплекса или његових делова, и с тим у вези конкурсни задатак узима у разматрање тему функције као једну од централних.

Програмске смернице

Имајући у виду значај локације и предметног комплекса зграда, као и урбаних микро-целина у непосредном окружењу, предлог нове функције објекта треба дати у складу са његовим статусом културног добра и позиционирати га у једном од следећа три поља:

1. Објекти јавне управе - блиско претходној намени простора, или у другој области јавне управе (министарства, републички секретаријати, агенције, различите социјалне службе и слично);
2. Објекти намењени култури или комуникацијама - од излагачких и извођачких уметности, преко библиотека, медијатека и сличних намена, до флексибилних и отворених концепата савремених институција за развој уметности и културе; такође, могуће су намене у домену информација и комуникација;

3. Меморијали садржаји везани за симболику коју оличава ова разорена грађевина - музејска или меморијална функција која третира теме колективног памћења, тумачење и разумевање слојева историјских догађаја у животу објекта, животу града и нације. Нпр. Музеј последицама савременог свеског глобализма и оружаног интервенционизма, и сл.

Специфична функција коју студенти предлажу и даље развијају кроз пројекат, без обзира којој од претходно наведених области да припада, треба да се кроз архитектуру интервенције третира афирмишући теме отворености институција, друштвеног дијалога и транспарентног и одрживог управљања јавним добрима и културном баштином.

У том смислу, према напред наведеним сугестијама, треба програмски третирати целокупан обухват зграде А као и припадајуће отворене јавне површине. За објекат Б може се дати начелан предлог будуће намене, у складу са визијом развоја целине простора (објекат Б није предмет интервенције у обухвату овог конкурса).

Смернице и препоруке у формирању простора

Просторни обухват интервенције - Објекат А

Имајући у виду степен оштећења објекта А и неопходност и обимност његове реконструкције, задатак конкурса се фокусира на овај део комплекса, с тим да је неопходно да се при конципирању предлога интервенције на објекту А има у виду целокупна композиционо - просторна слика.

Објекат Б се у конкурсним подлогама посматра као целина која ће у потпуности бити реконструисана у односу на оригинално архитектонско решење.

Интервенција полази од постојећег (девастираног и привремено санираног) стања објекта А, а степену и начину реконструкције објекта може се различито приступити у зависности од програмског опредељења за једну од три предвиђене тематске области као и у зависности од конкретне програмске разраде и ауторског приступа пројекатаната у конципирању новог архитектонског геста.

Од учесника конкурса се очекује да аргументовано образложе свој приступ, било да се у пројектима у потпуности придржавају услова заштите објекта (који подразумевају враћање аутентичног изгледа уз реконструкцију оригиналне фронталне фасадне опне и задржавање габарита објекта) или се опредељују за неки од приступа у којима, на постојећој структури интервенишу тако да се артикулишу нове архитектонске вредности које при томе треба да афирмишу квалитете и поуке оригиналног Добровићевог дела.

У случају интервенције којом се доследно реконструишу фасаде објекта према Добровићевом решењу, сугестија расписивача је да фокус пројекта буде на истраживању могућности ревитализације простора пре свега кроз третирање унутрашње структуре полазећи од постојећег стања - испитујући потенцијалне нове односе у интеракцији спољне, оригиналне фронталне фасадне опне и дубоке унутрашњости објекта. У том смислу, реконструкција треба да генерише нови живот објекта, преображавајући оригинално дело у савремен архитектонски објекат настао обновом и ревитализацијом наслеђене структуре.

У случају концепција које слободније приступају теми реконструкције, од учесника конкурса се очекује да понуде промишљене просторне и архитектонске интервенције којима би се, поштујући изворно архитектонско дело и у јасном дијалогу са наслеђеном структуром,

афирмисали нови начини коришћења објекта, формирали нови значењски слојеви и створили нове симболичке и архитектонске вредности.

Код пројеката који се фокусирано баве темама меморијанлог садржаја, очекују се интервенције које артикулишу симболички јасне и читљиве архитектонске гестове, баштинећи истовремено изворне вредности Добровићевог дела.

Без обзира на одабрану нову функцију и њену специфичну профилацију, конкурсним расписом се афирмишу иновативни приступи реконструкцији који су инспирисани оригиналним делом, траже се решења у својеврсној слојевитости значења, естетских и технолошких решења - садржаних у оригиналној архитектури и савременим интервенцијама.

Поред решења интервенције на самом објекту А, потребно је и дати предлог реконструкције и адаптације припадајућег отвореног простора блока тако да се у складу са новом наменом и укупном реконструкцијом објекта афирмишу јавни приступи, сагледавање објекта, оптимизује и усмери кретања и афирмише боравак људи у овом јавном простору.

Неки од референтних примера реконструкција заштићених објеката

Сходно претходно датим смерницама и препорукама у формирању простора које покривају широку скалу могућих приступа теми реконструкције, а ради што бољег увида у бројне могућности рада на задатку, конкурсним расписом се указује и на поједине референтне примере архитектуре из сличних области. Приказани и одабрани примери, који треба пре свега да илуструју неке од могућих савремених приступа у решавању сложеног задатка реконструкције, адекватни су и приликом разматрања могућих тема и програмских склопова.

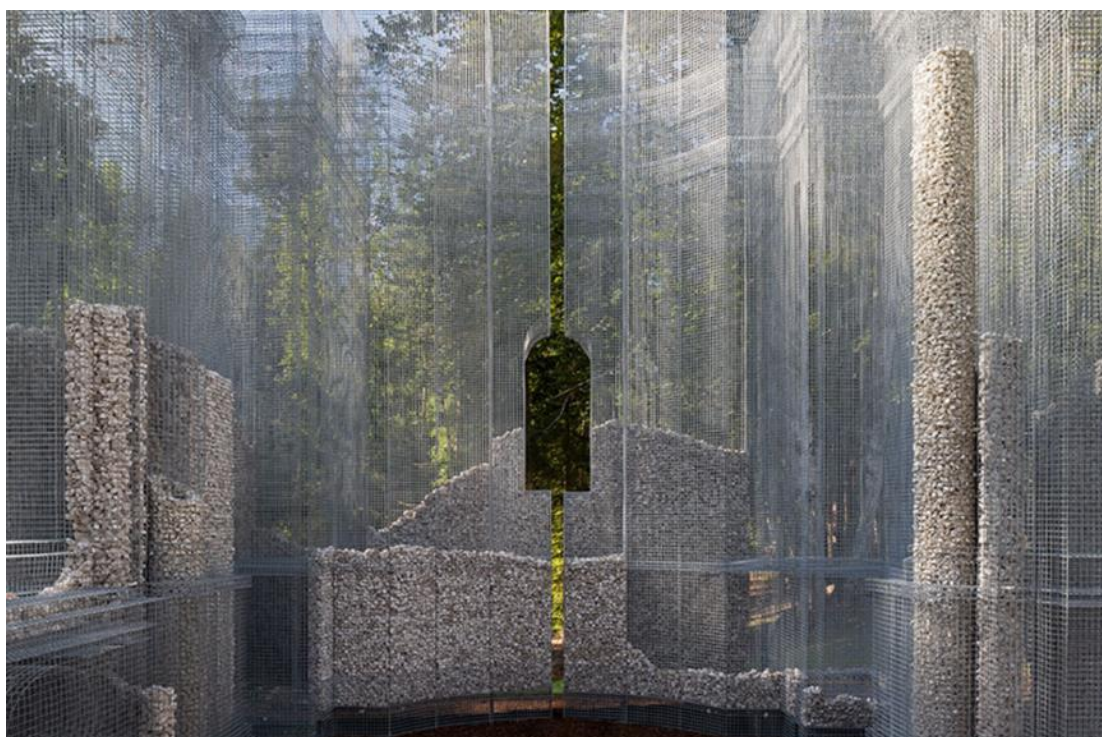
Слика 01. Берза – Пино колекција, Париз, 2021. (Тадао Андо)

Извор илустрације: <https://ongreening.com/en/Projects/bourse-de-commerce-4400>

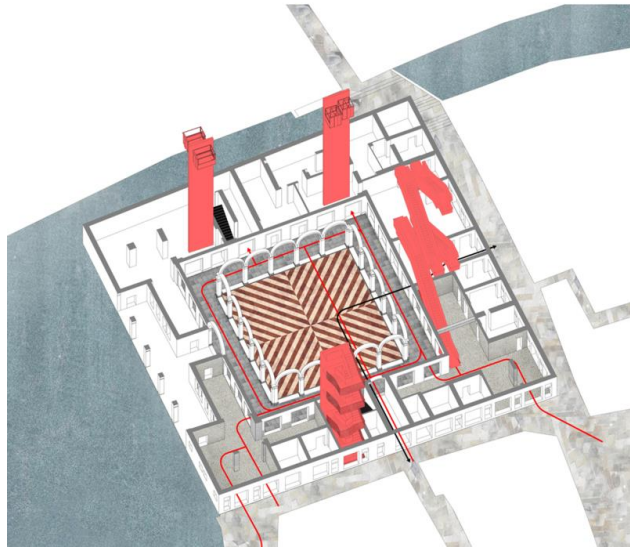
Слика 02. Музеј архитектуре Немачке, Франкфурт, 1979-84. (Матиас Унгерс)

Извор илустрације: <https://dam-online.de/en/the-dam/portrait/>

Слика 03. Симбиоси, Италија, 2019. (Едоардо Тресолди)

Извор илустрације: <https://www.professionearchitetto.it/news/notizie/26840/Edoardo-Tresoldi-inaugura-Simbiosi-Nel-parco-Arte-Sella-un-opera-scultorea-che-racchiude-architettura-e-natura>

Слика 04 и 05. Фондација Fondaciја Тедески, Венеција, 2016. (OMA)

Извор илустрације: <https://www.archdaily.com/789167/il-fondaco-dei-tedeschi-oma>

Слика 06 и 07. Музеј Тејт Модерн, Лондон, 2000. (Херцог & Де Мерон)

Извор илустрације: https://www.archdaily.com/429700/ad-classics-the-tate-modern-herzog-and-de-meuron/52291c42e8e44e1a330000cd-ad-classics-the-tate-modern-herzog-and-de-meuron-photo?next_project=no

Слика 08. Музеј, Берлин, 2009. (Дејвид Чиперфилд)

Извор илустрације: <https://www.archdaily.com/127936/neues-museum-david-chipperfield-architects-in-collaboration-with-julian-harrap>

Слика 09. Замак Хелфстин, Чешка, 2020. (Атеље-р)

Извор илустрације: https://www.archdaily.com/951016/helfstyn-castle-palace-reconstruction-atelier-r/5fa5a87763c017564c000581-helfstyn-castle-palace-reconstruction-atelier-r-photo?next_project=no

Слика 10. Пинакотека, Сао Паоло, 1998. (Пауло Мендес де Роха)

Извор илустрације: <https://www.archdaily.com/894758/pinacoteca-do-estado-de-sao-paulo-paulo-mendes-da-rocha-plus-eduardo-colonelli-plus-weliton-ricoy-torres>

Слика 11. Музеј Апоксиомена, Мали Лошињ, 2016. (Идис Турато)

Извор илустрације: <https://www.buro247.hr/kultura/vijesti/muzej-apoksiomena-otvara-se-u-veljaci-u-malom-losinju.html>

Слика 12. Макета реконструкције објекта (Сигурд Ларсен студио)

Извор илустрације: <https://www.designboom.com/architecture/sigurd-larsen-studio-visit-interview-01-01-2021/>

Слика 13. Иновативни пословни центар, Луксембург, 2020. (Норман Фостер)

Извор илустрације: https://www.archdaily.com/940786/foster-plus-partners-designs-icone-a-new-office-complex-in-belval-luxembourg?ad_medium=gallery

3. ПРАВИЛА КОНКУРСА

Услови за учешће на конкурс

Право учешћа на конкурс имају студенти III године Основних и Интегрисаних студија као и студенти Мастер и Докторских студија Архитектонског факултета, Универзитета у Београду. Један тим може учествовати на овом конкурс само са једним предлогом. Једно лице може учествовати на овом конкурс само у једном тиму, а максималан број чланова у тиму је три.

Услови за спровођење конкурса

Сваки учесник конкурса који је преузео конкурсну документацију и до назначеног рока извршио пријаву свог ауторског тима, стиче право учешћа на конкурс. Предајом рада сваки учесник прихвата пропозиције овог конкурса. Рапис конкурса садржи и назнаку да ће сви радови који испуњавају услове конкурса бити публиковани у каталогу конкурса и да ће у односу на коначни пласман бити адекватно приказани на јавној изложби.

Садржај конкурсног рада

Први круг конкурса

Задатак првог круга конкурса је да се на основу инпута и информација прикупљених у оквиру тематских предавања која су преређена у оквиру овогодишњег програма обележавања јубилеја, као и самосталног истраживања теме, понуди **јасна аргументација и концептуални предлог пренамене зграде А** и да се у складу са новом функцијом понуди **адекватан концепт просторно архитектонске интервенције**.

Садржај елабората првог круга :

- Образложење концепта пренамене (нове функције објекта) - аналитички део приказан у форми текста, дијаграма и погодних илустрација
- Дијаграми функције - зонирања садржаја (аксонометриски приказ)
- Дијаграми генезе форме (односно старо и ново), дијаграми кретања, просторно визуелних релација и сл.
- Основа приземља и једне карактеристичне етажне P= 1:250
- Пресек P= 1:250
- Два 3д приказа

Сви графички прилози првог круга конкурса се достављају **у дигиталном облику** на максимално 7 (седам) листова А3 формата, у једном PDF фајлу који није већи од 10MB или је послат путем линка за преузимање (у том случају да није већи од 30MB). На свих седам листова А3 формата мора бити наведен састав ауторског тима (име, презиме и број индекса сваког члана тима).

Други круг конкурса

За разраду у другом кругу конкурса селекује се до 12 радова. Овај део рада на пројекту подразумева разраду концепта интервенције до нивоа идејног решења, а на основу коментара

и смерница добијених од жирија конкурса - концепти се унапређују и улазе у разраду према сугестијама. Разрада може да се односи подједнако и на предлог програма објекта и на просторно - архитектонске одлуке.

У другој фази конкурса студенти ће добити конкретне смернице везане за обликовање и форматирање прилога, имајући у виду да ће се сегмент елабората штампати и излагати у оквиру Београдске Интернационалне Недеље Архитектуре. Елаборати другог круга конкурса се достављају у дигиталном облику, након чега Архитектонски Факултет – Универзитет у Београду преузима обавезу штампања плаката за јавну изложбу.

Техничко обликована обрада конкурсног елабората према наведеном опису, захтеву и димензији је обавезан садржај конкурсног рада. Сви наведени елементи и прилози конкурсног елабората, текстуални и графички прилози наведеног садржаја, представљају обавезне делове конкурсног рада. Радови који не садрже горе наведене елементе и прилоге неће бити разматрани.

Конкурсни рокови

- Пријављивање студената за учешће на конкурс - од **08.03.** до **25.03.2022.** Пријаве аутора или ауторских тимова се шаљу на email адресу konkurs.generalstab@arh.bg.ac.rs
- Почетак конкурсног рока првог степена конкурса: **08.03.2022.**
- Рок за постављање питања првог степена конкурса: **21.03.2022.** Питања слати на email адресу konkurs.generalstab@arh.bg.ac.rs
- Рок за предају конкурсних радова првог степена конкурса: **06.04.2022. до 23:59 часова** на email адресу konkurs.generalstab@arh.bg.ac.rs
- Објава резултата првог степена конкурса: **12.04.2022.** Резултати првог степена конкурса ће бити објављени на интернет страници Архитектонског факултета www.arh.bg.ac.rs
- Почетак конкурсног рока другог степена конкурса: **13.04.2022.**
- Рок за постављање питања другог степена конкурса: **20.04.2022.** Питања слати на email адресу konkurs.generalstab@arh.bg.ac.rs
- Рок за предају конкурсних радова другог степена конкурса: **13.05.2022. до 23:59 часова** на email адресу konkurs.generalstab@arh.bg.ac.rs
- Објава коначних резултата конкурса: **17.05.2022.** Резултати другог степена конкурса ће бити објављени на интернет страници Архитектонског факултета www.arh.bg.ac.rs
- Рок за припрему материјала за излагање награђених конкурсних радова у оквиру манифестације „Недеље архитектуре“ у организацији БИНА-е: **20.05.2022. до 23:59 часова.**

Врста награде и постконкурсне активности

Сви студенти који самостално или у саставу ауторских тимова предају рад израђен у складу са пропозицијама конкурса, биће награђени са 2 ЕСП бода за ван-наставне активности с обзиром да је реч о активности важној за академску и ширу заједницу. Учесници другог круга конкурса чији радови буду награђени или похваљени добиће укупно 3 ЕСП бода за учешће на конкурс. Након другог круга конкурса биће проглашене награде и похвале, и то: Прва, Друга и Трећа награда и до три Похвале.

Резултати конкурса биће вишеструко јавно промовисани - сви радови који испуњавају пропозиције конкурса биће презентовани на јавној архитектонској изложби у оквиру манифестације Београдска интернационална недеља архитектуре - БИНА 2022, а награђени, откупљени и остали радови предати у другом кругу конкурса добиће додатни простор за детаљно представљање. Као и сам конкурс, изложба ће се реализовати у сарадњи са Српском академијом наука и уметности и биће постављена у за ту прилику формираној уличној галерији, недалеко од палате САНУ, у Кнез Михајиловој улици у Београду.

Награђени и похваљени радови биће детаљно презентовани и у каталогу конкурса, а свим осталим радовима ће такође бити посвећен простор у оквиру ове публикације.

Састав Жирија

Чланови жирија:

академик проф. Бранислав Митровић, архитекта, представник САНУ,

проф. арх. Владимир Лојаница, Декан АФ-УБ

др Јелена Ивановић Војводић, архитекта, представник БИНА-е,

мр Бојан Ковачевић, архитекта, представник Организационог одбора САНУ за обележавање 125. година од рођења Николе Добровића,

др Марина Павловић, виши конзерватор, Завод за заштиту споменика културе града Београда

проф. Иван Рашковић, архитекта, представник АФ-УБ

доц. др Гроздана Шишовић, архитекта, представник АФ-УБ

секретар конкурса:

др Маја Драгишић, архитекта, доцент АФ-УБ

Начин преузимања конкурсне документације

Конкурсна документација са програмом и свим прилозима, преузима се бесплатно са интернет странице Архитектонског факултета www.arh.bg.ac.rs

4. ПРИЛОЗИ УЗ ПРОГРАМ – ПОДЛОГЕ И ПРАТЕЋА ДОКУМЕНТАЦИЈА

PDF - Распис и програм

ZIP - Конкурсни материјал (Дигиталне подлоге и фотодокументација)

Напомена: подлоге у DWG формату су израдили: Тијана Максимовић, Јелена Станисављевић, Миа Стевановић (Објекат Б), Марко Матејић (објекат А), Кристиан Френец (3д модел - jpg).

5. ДОДАТНЕ РЕФЕРЕНЦЕ, ДОКУМЕНТАЦИЈА И ПРЕПОРУЧЕНА ЛИТЕРАТУРА

Као део програма обележавања јубилеја 125. годишњице од рођења Николе Добровића, током марта и априла 2022. године, Архитектонски факултет организује серијал предавања посвећених његовом раду, у оквиру кога ће, у четири тематска сегмента, гости предавачи расветлити различите аспекте архитектонског стваралаштва Николе Добровића. Учесницима на конкурс се посебно препоручује да прате поменути предавања:

Циклус предавања посвећен обележавању 125. година од рођења истакнутог академика и професора Николе Добровића (1897-1967), Универзитет у Београду - Архитектонски факултет <http://www.arh.bg.ac.rs/2022/02/22/ciklus-predavanja-posvecen-obelezavanju-125-godina-od-rodjenja-istaknutog-akademika-i-profesora-nikole-dobrovica-1897-1967/?pismo=lat>

Одлука о утврђивању зграда Генералштаба Војске Србије и Црне Горе и Министарства одбране у Београду за споменик културе, „Службени гласник РС”, број 115 од 27. децембра 2005. <https://www.pravno-informacioni-sistem.rs/SlGlasnikPortal/eli/rep/sgrs/vlada/odluka/2005/115/24/reg>

Међу осталим корисним референцама за разумевање контекста, значаја објекта генералштаба и рада архитекте Николе Добровића, могу се консултовати и следећи извори:

Каталог непокретних културних добара на подручју града Београда

https://beogradskonasledje.rs/kd/zavod/savski_venac/zgrada_generalstaba_dobrovic.html

Docomoto - Међународна радна група за документацију и заштиту грађевина, места и целина модерног покрета, **Документациони досије комплекса генералштаба**

<http://www.docomoto-serbia.org/code/uploads/2018/03/8-DEF-RS-011-b-0001-Generalstab-SR-w.pdf>

Матејић, Марко, **”Прилог проучавању зграде Генералштаба архитекте Николе Добровића - концепт и искуство простора”**, Београд: *Наслеђе* бр. 13, (2012) стр. 167-183

<https://scindeks-clanci.ceon.rs/data/pdf/1450-605X/2012/1450-605X1213167M.pdf>

Ковачевић, Бојан, **”Никола Добровић 2017. године”**, Београд: *Култура*, бр. 159 (2018) стр. 115-127 <https://scindeks-clanci.ceon.rs/data/pdf/0023-5164/2018/0023-51641859115K.pdf>

Богуновић, Слободан, **”Теорија покренутости простора као философски основ зграде Генералштаба Војске Југославије у Београду”**, Београд: *Годишњак града Београда* (2000-2001) стр. 253-262 <https://plus.sr.cobiss.net/opac7/bib/afbg/108040972>

Милинковић, Марија, **”Основни принципи архитектуре Николе Добровића”**, Београд: *Култура*, бр. 159 (2018) стр. 128-140 <https://scindeks-clanci.ceon.rs/data/pdf/0023-5164/2018/0023-51641859128M.pdf>

Вукотић Лазар, Марта. **”Улога архитекте Николе Добровића на имплементацији савремених урбанистичких и архитектонских теорија и поетика у институционално планирање урбаног развоја Београда”**. Београд: “Гласник Етнографског института САНУ”, Vol. 63, Issue 2, 411-431, 2015 <http://www.doiserbia.nb.rs/img/doi/0350-0861/2015/0350-08611502411V.pdf>

Вукотић Лазар, Марта. **Београдско раздобље архитекте Николе Добровића, 1945-1967**. Београд: Плато, 2002

Благојевић, Љиљана. **Итинерери: Модерна и Медитеран, траговима архитектата Николе Добровића и Милана Злоковића**. Београд: Службени гласник и Архитектонски факултет Универзитета у Београду, 2015

Ковачевић, Бојан. *Архитектура зграде генералштаба: монографска студија дела Николе Добровића*. Београд: НИЦ "Војска", 2001

Ivanišin, Krunoslav at al. *Dobrović in Dubrovnik: A Venture in Modern Architecture*. Jovis, 2015

Шире упознавање са теоријским радом архитекте Николе Добровића, архив библиотеке АФУБ

<https://plus.sr.cobiss.net/opac7/bib/search/advanced?ax&ti&kw=Никола+Добровић&db=afbg&mat=allmaterials>

Имеђу осталих референци, за упознавање са периодом и догађајем бомбардовања зграда генералштаба, као и у циљу стицања увида у неке од теориских разматрања последица рушења, могу се консултовати и следећи извори:

Радио емисија, програма РТС 2, под називом "Три погледа на Генералштаб", ауторке Милене Радић, емитована 20.04.2021. године, између осталог садржи сведочења неких од непосредних актера из ноћи у којој су зграде бомбардоване 1999. године.

<https://www.rts.rs/page/radio/sr/story/24/radio-beograd-2/4336203/zgrada-generalstaba-u-svom-urusenom-vidu-nemi-je-svedok-dogadjaja-iz-1999..html>

Jovanovic Weiss, Srdjan. "NATO as Architectural Critic - Destruction as Classification", Cabinet Magazine, Winter 2000–2001 <https://www.cabinetmagazine.org/issues/1/jovanovicweiss.php>